

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

במשש"מ. רמב"ם. נגלה וחסידות

כ"ח טבת

וארא

גליון יז (תעו)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק
שנת העיבור, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ירך

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

פ ת ח ד ב ר

הננו בזה להודיע לכל התמימים ואנ"ש, האורחים והתושבים שיחיו, שבעזה"ל מתכוננים להוציא לאור קובץ חגיגי מוגדל ומיוחד ברוב פאר והדר שיופיע אי"ה לכבוד כ"ב שבט יום הארצליט הראשון של הרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע.

וע"כ פונים אנו לכאו"א מאנ"ש והתמימים להשתתף בכתיבת הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א - שיחות, לקוטי שיחות, אגרות קודש, מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א, רמב"ם, וכו', ועי"ז לזכות בהם את הרבים, והעיקר, לגרום נח"ר לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

מועד האחרון עבור מסירת הערות למערכת, יהי' ביום ה' לפרשת בשלח י"ג שבט, הבעל"ט.

ההערות וביאורים אפשר למסור לא' מחברי המערכת, או לשים בקופת "הערות וביאורים" (על כותל הצפוני בלב ביהכ"נ 770 למטה ע"ג קופת צדקה - ועד סעודת שלמה) - או באמצעות פאקסמיליא מספר 9289-439 (718).

ובהזדמנות זו, הננו בזה להודיע עוה"פ כל אלו שישתתפו בכתיבת הערות בתדירות (לכה"פ פעמיים בחדש) יקבלו הגליונות היו"ל מדי שבוע בשבוע חנם ע"י הדואר.

ויה"ר שנזכה כולנו כאחד לגרום אך ורק נח"ר אמיתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

בתודה מראש

המערכת

ב"ה, יום ה', כ"ח טבת, יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת
חנה ע"ה - אמו של - יבלחט"א - כ"ק אד"ש. ה'תשמ"ט

ת ו כ ן ה ע ב י נ י ם

שיחות

- ה פרט וכלל מה קודם?
- ו פירושו של נסתמו עיניהם ולבם של ישראל (גליון)
- ז עיבור שנים פרט בהל' קידוש החודש

לקוטי שיחות

- ז השלמת התאווה דדירה בתחתונים
- ח איך כשאדם אומר ויכולו נעשה שותף להקב"ה במע"ב

חסידות

- ט למה נסמכה פ' מרים לפ' פרה

רמב"ם

- י אדם הראשון היל' נביא

פשוטו של מקרא

בפרש"י עה"פ (וד"ה) :

ז, ט בד"ה מופת..... לא
ז, יז בד"ה ונהפכו לדם..... לא
ח, ה בד"ה התפאר עלי..... יב
ט, כח בד"ה ורב..... יב
ביאור בפירוש רש"י (בראשית מט, יג) בד"ה זבולון לחוף
ימים (גליון)..... יב
תמל' בפירוש רש"י הנ"ל..... טו

שונות

טיקון טעות..... טז
קשר של הרבי נ"ע עם הבעש"ט, וכ"ק אד"ש עם אדה"ז..... יז
הערה בספר תולדות חב"ד באה"ק (גליון)..... יט

היום יום

הערות ללוח היום יום..... כב

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות : 9289 - 439 (718)

ש י ח ו ת

א. בנוגע למה שנתבאר בדברי כיבושין דעשרה בטבת - עמ"ש ברמב"ם בסופו - "כרוך שאמר והי' העולם בפרטו ובכללו".

וע"ז שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחה - דהלא הסדר לכאורה הי' צ"ל להיפך "כללו" לפני "פרטו" שהרי "התורה כללות ופרטות נאמרה" בתחילה כללות? וע"ז נתבאר בשיחה: שעכ"ז בלימוד הסדר הוא שהולכים מהפרט אל הכלל, ולכן מקדים הרמב"ם "בפרטו" לפני "בכללו".

ואפש"ל הביאור בזה: עד"מ מרב ותלמיד - כשהרב משפיע לתלמיד, בתחילה מוסר לו את הכלל ואח"כ נכנס עמו לפרטים, שאם יאמר להיפך התל' לא יוכל להבין הכוונה בהפרטים, משא"כ אצל התלמיד בתחילה לומד את הפרט ואח"כ מגיע אל הכלל.

בדוגמת המבואר בהמשך תרס"ה בהפרש שבין ראי' דחכמה לשמיעה דבינה - שבחכמה בגלוי נמצא הכלל, והפרט של בינה כלול בו, משא"כ בבינה בגלוי ישנו לפרט ולאחר שישנם לכל הפרטים מגיע לכלל.

ועפ"ז יובן גם בעניננו - שהתורה איך שהיא מלמע' בתחילה בא הכלל, ואח"כ באים הפרטים, וכמ"ש "אחת דיבר אלקים שתים זו שמעתי", דמלמע' ישנו לכלל "אחת דיבר אלקים", אבל כשיורד למטה אז מתפרט ל"שתים זו שמעתי", משא"כ מלמטה הסדר הוא: בתחילה הפרט ואח"כ מגיעים לכלל.

ועפ"ז יומתק לשון חז"ל: התורה כללות ופרטות נאמרה" - שהכוונה בזה דמצד איך שהתורה נאמרה מלמע' - בתחילה נאמר הכלל ואח"כ הפרט.

משא"כ כשאנו לומדים בספרו של הרמב"ם הסדר בזה הוא הפרט לפני הכלל.

הרב שאול משה אליטוב
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
בואנוס איירעס ארגענטינא

ב. בהערות ובליאורים דשבוע שעבר (גליון ט"ז (תעה))
העיר הת' ח.מ. על שיחת ש"פ ויחי:

ש"מבואר כוונת רש"י "נסתמו עיניהם ולבם של ישראל
מצרת השעבוד כו", דכיון "שראו בעיניהם דבר שהי' יכול
להתפרש כסימן להתחלת השעבוד . . פעלה גם על רגש הלב".

ולכאן 'צ"ע הלשון "נסתמו עיניהם" וע"פ המבואר
בהשיחה לא נסתמו עיניהם אלא, ע"י ראייתם נסתם לבם".

ובכן שאלה זו באה כתוצאה מתפיסת התליבות לבד ולא
קצת עיון בהם.

ובהקדים - הפי' ב"נסתמו לבם" הוא, שע"י שהרגישו
בלבם הצרות זה פעל שנסתמו לבם (מצרתיים).

והרי (אפשר ש) כ"ה גם ב"נסתמו עיניהם" שכיון שראו
בעיניהם דבר שיוכל להתפרש כצרה כו' זה פעל עליהם
שנסתמו עיניהם.

ובהשיחה מבאר שמה שהזכיר רש"י כאן עיניהם הוא
מפני שכאן דוקא ע"י ראיית (שכתוצאה מזה - סתימת)
העינים, נפעל (הרגש בהלב וממילא גם) סתימת הלב.

והסיכום מהכל הוא שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל
כו'.

[קצת דוגמא לזה - שע"י הראי' בהעינים זה פועל
שיהי' נסתמו העינים לא (רק) הלב, י"ל:

עה"פ ויקוצו מפני בני ישראל (שמות א) מבואר בגמ'
(ורש"י מביאו בחומש) "מלמד שהיו דומין בעיניהם
קקוצים".

וברש"י שם: ויקוצו, היל' דומה להן כאילו עיניהם
וגופם מלאים קוצים בראותם את ישראל פרים ורבים".

והלינו שע"י הראי' בהעינים בישראל שפרו ורבו
נדמה להם כאילו קוצים בעיניהם.

(ורש"י מוסף גם - גופם, וצ"ע (שהרי בגמ') (וכן

בפרש"י בחומש "ור"ד כקוצים היו בעיניהם" מובא רק "שהיו דומין בעיניהם כקוצים" ואפ"ל כבנדו"ד שע"י הראי' בהעינים זה פעל על כל מציאותם].

הת' צבי הירש גורארי
- תלמיד בישיבה -

ג. בקונטרס משיחות ש"פ שמות ש.ז. ס"ח כותב, וז"ל:

די "מצוה לחשוב תקיפות ומזלות", ביז אז לכמה דעות גייט דאס אריין אין מנין המצוות ("לחשב ולידע ולקבוע באיזה יום תחלת כל חודש כו'"), עכ"ל.

ובהערה 46 שם (על הציטוט "לחשב . .") כותב: ל' הרמב"ם הל' קידוש החודש בספר היד. וראה סהמ"צ שלו מ"ע קנג. עכ"ל.

וכדאי להעיר ממ"ש בהערה למכתב ר"ח ניסן התשד"מ (הגש"פ עם ליקוטי טעמים, מנהגים וביאורים - קה"ת תשמ"ו ואילך - ע' תשמח), וז"ל:

מצוה קידוש החודש . . אריינרעכענדיק עיבור שנים:
סהמ"צ לרס"ג מ"ע נו. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קנג. אבל הבה"ג (וכ"ה לדעת הסמ"ג מ"ע מו, מז), וכן הרמב"ן (בהשגותיו לשרש הא' דסהמ"צ להרמב"ם) מונים עיבור שנים למצוה בפ"ע. וראה בארוכה ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג שם. תו"ש בו (כרך ג' ע' ד ואילך). עכ"ל.

הרב צבי הירש נאטיק
- תושב השכונה -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד. בלקו"ש חלק ו' שיחה ב' לפ' שמות מבאר שהשלמת התאווה דדירה בתחתונים, שייך רק ע"י דבר שאין בו שום מעלה ושלמות, - משום שזה מגיע רק לדרגת גילויים - אלא דוקא בדבר שהוא למעלה מהטעם וכי וזהו מעשה המצוות

בדברים שהוא נגד הוי' ומלא קליפות וכו' ודוקא בזה מתבטא התאווה שלמעלה מהטעם (ועפ"ז) ומבאר שמכיון שהביהמ"ק נבנה ע"י אבנים, שאבנים רומזים למדריגה נעלית מכיון שנעשית בידי שמים כו' ולכן מכיון שיש בהם איזה טעם ושלמות לכך לא נתבטא בהם שלמות הכוונה דדירה בתחתונים.

והנה לכאורה יש להבין שהרי גם זה שאלקות יגיע למקום הקליפות וסט"א הוא גם כן טעם ושלמות וע"ד שאומרים לגבי ענין השלום כשיש מצב של מלחמה שענין השלום בדרגא נעלית היא, כשגם אויביו ישלים עמו והיינו שגם זה שמנגד לו ומלא שנאה נגדו וכו' הרי גם הוא יכיר מציאותו וכו', וא"כ הכא נמי נימא שיש מעלה בזה שעולם שמלא קליפות ונגד הוי' הרי גם הוא יכיר אלקות, וא"כ אפוא היא השלמת התאווה למעלה מטעם ודעת ושלמות וכו'?

ואולי יש לומר בזה, כשאומרים שדבר זה הוא רק מצד התאווה, והיינו ששוללים שאין זה מצד השכל פירוש הדברים הוא, שבעולם השכל אין זה בגדר כלל ומכיון שהשכל יודע ומכיר שאי אפשר להשיג דבר כזה, הרי לגבי עולם השכל אין זה נחשב כמעלה לשלמות מכיון שאינו אפשר ואינו בגדר, ועפ"ז מובן שמכיון שעפ"י שכל אי אפשר לעולם שכל מציאותו הוא נגד הוי' ומלא קליפות וסט"א כו' להכיר אלקות, לכן מצד עולם השכל אין זה נחשב כמעלה ושלמות - שעולם יכיר אלקות - משא"כ ענין התאווה שפירוש שאינו מתחשב עם השכל הרי בעולם התאווה שפיר שייך לומר שיש מעלה בזה שעולם שנגד הוי' וכו' יכיר אלקות - ע"י מעשה המצוות שהם התחדשות דבר וכו'.

*

ה. ב) בהערה 73 שם וז"ל: ובזה יובן מה שאמרו "כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" ... דלכאורה תמוה: האדם ע"י עדותו פועל רק **שיודע** עשיתו, אבל אינו **מחדש** מאומה במע"ב, ואיך הוא שותף להקב"ה **שבורא** את מע"ב? - כי שהנברא יכיר גדולתו הוא חידוש גמור כנ"ל (ועל פי זה, ההעדאה ד"ויכולו" הוא כענין עדי קיום (שלולא עדותם השטר בטל) שע"י עדותם מקיימים - **עושים** את המציאות ... ועוד ענין בזה: קליפות וסט"א הם מציאות

דהעדר, ובמילא ע"י העבודה.. נעשה חידוש בהבריאה, שנעשה "מהעדר" - "מציאות" ועפ"ז מובן הלשון שותף כו' במע"ב שמפשוטות הלשון מוכח שהאדם פועל במע"ב שמפשוטות הלשון מוכח שהאדם פועל במע"ב גופא (בהמציאות דשמו"א) עכ"ל.

והנה לכאורה יש להבין שהרי גם לפי ההסברה הא' שהוי כמו עדי קיום ועושים המציאות הרי גם לפי פירוש זה פועלים בהמציאות דשמו"א, ולמה מדגיש ענין זה שפועל, במציאות שמו"א רק בטעם השני? ואולי יש לבאר, שבאופן הא' הרי מכיון שגם לפני מעשה המצוות היה העולם מציאות, ורק לא מציאות דקדושה א"כ נמצא שהמצוה העלה את העולם מדרגא נמוכה של מציאות לדרגא נעלית יותר של מציאות, דהיינו מציאות של קדושה וכו', משא"כ לטעם הב' הרי העולם לפני המצוה - הרי לא רק שלא הי' בדרגת מציאות נמוכה וכו' כי אם - הי' מציאות של העדר דהיינו (כעין) לא מציאות, ודוקא ע"י המצוה נעשה לפעם הראשון לגדר של מציאות ולכן דוקא בטעם הב' מוסיף שהמצוה פועל בהמציאות דשמו"א.

הת' זאב וואלף בוטמאן
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
קאראקאס ווענעזועלא

ח ס י ד ו ת

ו. באגרת הקודש פ' כח למה נסמכה פ' מרים לפ' פרה .. מה פרה מכפרת. וצ"ל למה נסמכה דוקא לפרה אדומה הנעשה חוץ לג' מחנות אלא דחטאת קרי' רחמנא ולא נסמכה לפ' חטאת הנעשה בפנים על גבי המזבח כפרה ממ"ש.

לכאורה הי' להקשות יותר שהגמ' יומא דף ב' ע"א כתב ופרה לא בת כפרה היא ועי' רש"ש שם שקשה בין הגמ' יומא למו"ק כ"ח הנזכר בתניא - ועי' תוס' ד"ה מה במו"ק שם שהפ"א מכפרת על עון העגל. אבל ענין הפרה היא ענין של טהרה ולא כפרה.

ועי' לשון ר"ח במו"ק שם מה פרה מטהרת חטאים

ונקראת חטאת וכל חטאת מכפרת עון כך מיתתו של נשים צדקניות מטהרת ומכפרת עונותיהן של ישראל וכו'.

ולכן היל' צריך לדמות לחטאת שהפירה אינו ענין של כפרה רק טהרה.

ולפי זה לא היל' לו להקשות מזה שהוא חוץ לג' מחנות רק שאינה ענין של כפרה כלל.

ואפשר לתרץ לפי מהר"ץ חיות ביומא שם שזה שבגמ' כתוב שאינה בת כפרה היא מצד שאינה מכפרת על עון פרטי כמו החטאת רק היא מכפרת על ענין כללי עון העגל שזה אינה נקראת כפרה בלשון התורה ולפי המשך התניא שם שמיתת צדיקים מכפרים על עון הדור. ואפשר זה ג"כ ענין כללי ובזה היל' יכול לדמותם זה לזה. רק מצד שזה חוץ מג' מחנות קשה.

ולפי הנ"ל שמיתת נשים צדקניות מכפרת על עון הדור ואף גם על הזדונות שהן מג' קליפות הטמאות (תניא שם) נזכה להגאולה במהרה.

הרב כתריאל ברוך קסטל
- תושב השכונה -

ר מ ב " ס

ז. ברמב"ם היל' עכו"ם פ"ב ה"ד הא למדת שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם".

ונמצא מדבריו שאדם הראשון היל' נביא.

ואפשר לבאר עפ"י מש"כ בהל' מלכים פ"ט ה"א ה"א על ששה דברים נצטוו אדם הראשון על ע"ז ועל ברכת השם כו' הוסיף לנח אבר מן החי כו' נמצאו שבע מצות וכן היל' הדבר בכל העולם".

הרי שאדם הראשון היל' זה שעל ידו נמסרו המצות

לבני נח (ראה בכס"מ שמעתיק מסנהדרין נו ע"ב ת"ר על שבע מצות נצטוו בני נח כו' מנהגו מילי א"ר יוחנן דאמר קרא ויצו ה' אלקים על האדם). שזהו א' מהענינים של נביא כמש"כ בהל' יסודי התורה פ"ז ה"ז "הנביא כו' אפשר שישולח לעם מעמי הארץ או לאנשי עיר או ממלכה לכוונן אותם ולהודיעם מה יעשו או למונעם ממעשים הרעים שבידיהם".

הת' אברהם שפירא
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ח. בפירש"י ד"ה מופת (ז, ט): אות להודיע שיש צורך (צורך) במי ששולח אתכם, עכ"ל.

עיינן בשפתי חכמים, וז"ל: שיש כח וממשלה. . כמו דכתיב בפרשת האזינו יזבחו לשדים לא אלוה ומתרגמינן דלית בהון צורך, עכ"ל.

אבל גם לפי דבריו אינו מובן למה השתמש רש"י כאן בתיבה של לשון תרגום, ולא אמר "(להודיע שיש) כח במי ששולח אתכם". ועוד, הבן חמש למקרא עוד לא למד פרשת האזינו ואינו ידוע מה שתרגם אונקלוס שם.

*

ט. בפירש"י ד"ה ונהפכו לדם (ז, יז): לפי שאין גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה ומשקה את הארץ ומצרים עובדים לנילוס לפיכך הלקה את יראתם ואח"כ הלקה אותם, עכ"ל.

ובפירש"י ד"ה יאריהם (שם, יט): ...ונילוס מימיו מתברכים ועולה דרך היאורים ומשקה השדות, עכ"ל.

וצריך להבין:

למה לא פירש"י בד"ה הראשון שזה שנילוס עולה

ומשקה את היאר ה' זה מפני ש"מימיו מתברכים" על דרך שפירש בד"ה השני.

*

י. בפירש"י ד"ה התפאר עלי (ח, ה): כמו (ישעי' י') היתפאר הגרזן על החוצב בו וכו', עכ"ל.

עיון ברשב"ס שמביא ראי' ממ"ש (שופטים ז, ב) פן יתפאר עלי ישראל לאמר ידי הושיעה לי.

וצריך להבין, למה לא הביא רש"י ראי' מפסוק זה.

*

יא. בפירש"י ד"ה ורב (ט, כח): די לו במה שהוריד כבר, עכ"ל.

עיון בפירש"י בפרשת וישלח ד"ה יש לי כל (לג, יא): ...ועשו דבר בל' גאווה יש לי רב יותר יותר מכדי צרכי, עכ"ל.

ולפי זה ה' יותר מתאים אם רש"י ה' מפרש בפרשתינו: "יותר מדי לו במה שהוריד כבר".

*

יב. בקובץ הערות וביאורים לפרשת ויחי הבאתי פירש"י ד"ה זבולון לחוף ימים (מט, יג): על חוף ימים תהי' ארצו. והוא יהי' מצול תדיר על חוף אניות במקום הנמל שאניות מביאות שם פרקמטיא שהי' זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה הוא שאמר משה שמח זבולון בצאתיך ויששכר באהליך זבולון יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים, עכ"ל.

והבאתי גם מה שפירש"י בפרשת וזאת הברכה בענין זה בד"ה שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך (לג, יח): זבולון ויששכר עשו שותפות זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולון היתה, עכ"ל.

ושאלתי שם כמה שאלות, ועל כמה מהם כתב הרב י. ו. לתרץ בקובץ הערות וביאורים לפרשת שמות.

אחד מהשאלות ששאלתי הי', למה אין רש"י מפרש בפרשת ויחי שזבולון ויששכר עשו שותפות על דרך שמפרש בוזאת הברכה.

וע"ז תירץ הרב י. ו. הנ"ל וז"ל:

אודות שאלה אודות השותפות שמוזכר בפירש"י בוזאת הברכה דוקא - זה פשוט שבא בהתאם למה שמבואר מתוך פירוש רש"י שם שגם ליששכר הי' אוצרות שנמסרו לזבולון לעסוק בהם ביחד עם אוצרותיו.

בפירש"י שם ד"ה ושפוני טמוני חול: "כסוי טמוני חול, טרית, וחלזון וזכוכית לבנה היוצאים מן היס ומן החול ובחלקו של יששכר וזבולון הי'". ובד"ה שפע ימים יינקו: "יששכר וזבולון...". ובד"ה שפע ימים יינקו (השני): "זבולון ויששכר הי' נתן להם ממון בשפע".

ובהתאם לכל זה השתמש רש"י בלשון "שותפות" שזבולון ניהל המסחר עם אוצרותיו בצירוף לאוצרות של יששכר, עכ"ל.

והנה זה שכתב ש"ז פשוט" שהפירוש ברש"י שם בלשון "שותפות" הוא כמו שכתב, עדיין צריך עיון בזה:

(א) לכאורה הפירוש בלשון שותפות שם בפירש"י הוא שזבולון עסקו בפרקמטיא ויששכר עסקו בתורה והיה לזבולון חלק בתורתו של יששכר.

ועיין בדעת זקנים מבעלי התוספות שמהלשון שם מבואר זה קצת יותר וז"ל ... אבל לפי המפרש שעשו שותפות שזבולון יעסוק בפרקמטיא ויששכר יעסוק בתורה וכו', עכ"ל.

וגם ממה שאין נזכר במדרש (שמביא שם הדעת זקנים) בנוגע לאוצרות של יששכר וזבולון, משמע שהלשון "שותפות" אין תלוי בדבר זה, אלא שהשותפות הוא כנ"ל שהי' ליששכר חלק במה שהרויח זבולון במסחרו, ולזבולון הי' חלק בתורתו של יששכר.

ב) ומה שכתב שמבואר מתוך פירוש רש"י שגם ליששכר ה' אוצרות שנמסרו לזבולון לעסוק בהם ביחד עם אוצרותיו,

נניח שמבואר כן ברש"י כדבריו,

אבל, רש"י מפרש כל זה (לא בד"ה שמזכיר לשון "שותפות", אלא) אחר ד"ה שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך,

ודוחק גדול לומר שכשרש"י פירש בד"ה זה שזבולון ויששכר עשו שותפות, סמך שהבן חמש למקרא יבין הפירוש בלשון שותפות שאמר, ממה שיפרש אח"כ (שגם ליששכר ה' אוצרות וכו') ועל כל פנים ה' לו לומר "כמו שאפשר בסמוך" כמו שמצינו ברש"י כמה פעמים עד"ז.

וסוף סוף, איך שנלמוד הפירוש של שותפות בפרש"י שם, מוכרחים לומר שהי' לזבולון חלק בתורתו של יששכר, שאם לא כן איך הסכימו לכל זה שהם יהיו טרודים בענין המסחר ולא יהיו להם פנאי ללמוד תורה כיששכר,

ואם כן, למה אינו רוצה לפרש שזה גופא הפירוש בלשון שותפות בפרש"י שם.

ולפי זה, השאלה ששאלתי בפרש"י בפרשת ויחי (הנ"ל) במקומה עומדת.

ובכל אופן, האיך שנפרש הלשון שותפות בפרש"י בפרשת וזאת הברכה, צריכים להבין:

כשרש"י בפרשת ויחי (הנ"ל) מפרש שזבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה, שואל הבן חמש למקרא שאלה פשוטה, לכאורה: למה הסכימו זבולון לכלל זה, וכי הם לא הבינו החשיבות של לימוד התורה, והי' לו לרש"י לפרש זה גם שם.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יג. בין רוב התמיהות של הרב וו.ר. בקובץ ויחי ש.ז. על פירש"י ד"ה "זבולון לחוף ימים" (ויחי מט, יג): (שכמה מהם עלתה בידי להסיר בקובץ שבוע העבר).

יש לו עוד תמ' שם שכמדומה שהוא העיקרותו - וזהו: מה אינו מובן בפסוק זה שרש"י צריך לפרש כאן "שהל' זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר וכו', ושישכר עוסק בתורה" וכו'?

מה שיש לומר בזה בהבנת דברי רש"י שיהיו מוכרחים ע"פ "פשוטו של מקרא, שמוצאים דבר פלא בדברי יעקב בנוגע לזבולון שהם בולטים לעין ביחודותם בערך לתוכן דברי יעקב לשאר בניו.

דברי יעקב לבניו יש כמה ענינים.

ובכללותם יש לחלקם לד' חלוקות.

(א) דברי תוכחה והזכרת דברים של חסרון וגנאי (וביניהם כמה שבעתיד) לגבי ראובן, שמעון ולוי.

(ב) נבואות על עתידות השבט או על אחד מיוחד מבני השבט כגון גבי יהודה-דוד, גבי שבט דן-שמשון, וגבי שבט בנימין-שאול, ומרדכי ואסתר ובנוגע למלחמות ונצחונות על אויבי בני ישראל.

(ג) תיאור דברים שבעבר בענינים המוזכרים בפרשיות הקודמות בפעולות של זכות שעשה שעל ידם זוכה לברכה ולגדולה - כגון גבי יהודה ויוסף.

(ד) דברי שבח בחלקי ארצם כגון - גבי אשר "מאשר שמנה לחמו" וגבי נפתלי לפי פי' הא' שברש"י ולפי התרגום.

וזהו מה שאינו מובן כלל בדברי יעקב אודות זבולון, שלא מוזכר בהם אף אחד מהענינים המודגשים אצל שאר השבטים כנ"ל!?

ולכאורה אין בהם רק תיאור במה יתעסק זבולון בסידור פרנסתו, וזה בעסקו בפרקמטיא, בהמצאו "תדיר על חוף אניות במקום הנמל שאניות מביאו שם פרקמטיא" לשון

רש"י, דבר שמוכן גם לכן חמש למקרא שאינו מסוגל ללימוד התורה בשופי, ולאידך גיסא, בקצה השני בא יששכר תיכף אחרי' בהדגשה יתירה ודברי הפלגה במסירתו ללימוד ועסק התורה, מה שלא נמצא בדברי יעקב באף אחד מן שאר השבטים!

וע"י פירוש רש"י דברי הכתוב גבי זבולן, שענינו הוא **בחיבור ובקישור** לענינו של יששכר, שע"י עסקו בפרקמטיא ביציאתו באניות, הוא "ממציא מזון לשבט ישכר" "והם עוסקים בתורה", עי"ז מובנים ומבוארים דברי הכתוב אצל זבולן, שגם אצלו הוא בדוגמא לשאר שבטים, שתוכן הכתוב הוא בענין **יעוד** ותפקיד של השבט בקשר ללימוד התורה באופן מופלג, שהם יהיו הגורמים לשבט יששכר להיות "**לכל אחיו** ישראל למס עובד לפסוק להם הוראות של תורה!! (לשון רש"י).

יוסף וולדמאן

- תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

יד. 1. בגליון תעב כתבתי שבמפתח ענינים לתו"א מערכת עקודים נקודים וברודים מציין יד, ב שלא נמצא שם **וטעות הוא בידי** כי נמצא שם. וכן מה ששאלתי מדוע אינו מציין כד, ב לכאו' פשוט שאינו שייך בערך זה כי כאן מציין **לעולמות** משא"כ במקום שצינתי מדבר אודות צאן לכו.

2. ידוע השקו"ט אם ברכו (ברכה ראשונה) על המן (ואיזה ברכה ואכ"מ) ודעת הנשמת אדם בכלל קנא, ס"ג (משמע) שלא ברכו.

ולהעיר שלכאו' כן משמע דעת אדה"ז (ולא מטעמי') בד"ה לה"ע הברכות (תו"א ו,א) וז"ל שם: "אנשי כנה"ג תקנו הברכות בזמן בית שני אבל בזמן בית ראשון לא היו מברכים" (ולהעיר ממש"כ בשולחנו רסמ"ו **שדוד** תיקן ק' ברכות. וראה גם אוה"ת והמשך חייב אדם לברך שנשמנו במ"מ לתו"א שם).

הרב שמואל ראזין

- תושב השכונה -

קשר פנימי של הרבי נ"ע עם הבעש"ט, וכ"ק אד"ש עם אדה"ז

טו. בהמשך למה שכתבתי בגליון העבר בקשר להתגלות תורת החסידות.

יש לומר עפ"י הנ"ל שישנה שליכות מיוחדת בין הבעש"ט והרבי נ"ע ובין אדה"ז וכ"ק אד"ש:

התגלות אור החסידות של הבעש"ט הי' כנ"ל לצורך השעה לעורר את העם מהתעלפותו, ועד"ז הי' ההתגלות של הרבי נ"ע כנ"ל שמצב הירוד הכריח את גילוי אור תורת החסידות שלו.

אך בדורו של אדה"ז אדרבה עפ"י המבואר הנה הסיבה שעוררה את הקטרוג שהביאה למאסרו הי' בזה שגילה את פנימיות התורה באופן של הרחבה. **שלא** הי' מוכרח אז להצלת חיי בן המלך אך עכ"ז ע"י מסירת נפשו פעל למעלה שיוכל להמשיך לגלות דברי חסידות בהרחבה - **כהכנה** ללימוד תורתו של משיח, (ראה בכ"ז בארוכה - לקו"ש י"ט כסלו תשמ"ח, משיחות מוצש"ק מקץ זאת חנוכה תשמ"ו).

ועד"ז הוא חידושו של כ"ק אד"ש בפריצת כל הגדרים - שהוא **כהכנה** ללימוד תורתו של משיח, אף שכפי הנראה הנהגה זו עוררה את הקטרוג שהביא לידי משפט הספרים, כפי שמשמע מפורש משיחתו של כ"ק אד"ש הנ"ל שנאמרה **בתחלת** המשפט - אודות הסיבה שהביאה לקטרוג בדורו של אדה"ז, ומזה השתלשלה **למטה** הטענה שלא משתמשים בכתבים כו', אך ע"י עבודתו הק' ובמיוחד ע"י פתיחת בתו חב"ד בכל קצווי תבל והפעולות עם צבאות ה' והזקנים, ופרסום והדפסת כל הכתבים - זכינו אשר **'דידן נצח"**, והחלה תקופת בית המקדש השלישי.

ועפ"ז יובן ג"כ מש"כ הרבי נ"ע באגרת הידועה (אג"ק שלו ח"א ע' רנט): **"היום הזה הוא ר"ה לדא"ח אשר הנחילנו אבותינו הק'"**, ולאחרי זה מוסיף: **"והיא היא תורת הבעש"ט"**, ולכאורה הו"ל לכתוב **"אשר הנחילנו רבותינו"** שבה נכלל גם הבעש"ט, ואז לא הי' צריך להוסיף ולחלק והיא היא תורת הבעש"ט?

ואולי אפ"ל הביאור בזה: עפ"י המבואר בכ"מ שתורת חסידות חב"ד היא לא רק ביאור על תורת החסידות הכללית

אלא גם (בויעיקר) ענין **חדש בפ"ע**, עפ"ז מוכב מה שמחלקם לב' ענינים: (א) "אשר הנחילנו אבותינו" - תורת חסידות חב"ד, כענין חדש בפ"ע; (ב) "והיא היא תורת הבעש"ט - שבזה מדגיש שתורת חסידות חב"ד היא גם ביאור ושלימות בתורת החסידות הכללית.

אך להעיר שענין זה, שתורת חסידות חב"ד הוא ענין חדש בפ"ע - נתבאר רק בשיחות כ"ק אד"ש ולא נמצא **מפורש** כ"כ במאמרי ומכתבי הרבי נ"ע, ואדרבה כפי שמדגיש במכתבו זה "והיא היא תורת הבעש"ט!"

ואולי אפ"ל: היות והרבי נ"ע הוא דור השביעי להבעש"ט, ועבודת השביעי היא להמשיך ולגלות את עבודת הראשון למטה, לכן מדגיש בעיקר מה שגילוי תורת החסידות חב"ד הוא ביאור ושלימות בתורת הבעש"ט - "והיא היא תורת הבעש"ט". וענין זה גם התבטא באופן גילוי תורת החסידות שלהם שהיתה בגלל הכרח השעה להצלת חיי בן המלך.

ורק בדורו של כ"ק אד"ש דור שביעי לאדה"ז נתגלה בשלימות חידוש של הראשון - אדה"ז, שתורת חסידות חב"ד הוא ענין **חדש בפ"ע**, בחינת ה"יחידה" שבתורה, גילוי עצם התורה, כהכנה לגילוי ה"יחידה" שבעולם, שהיא היא הסיבה שהביאה לגילוי אור החסידות של אדה"ז וכ"ק אד"ש כנ"ל.

[ועפ"ז יומתק מה שרק בשנת **תרס"ב** נתגלה שי"ט כסלו הוא ר"ה לדא"ח, כי שנה זו היא שנת הולדתו של כ"ק אד"ש, ובעת ההולדה כבר ישנו בכח כל עבודת האדם, ובעניננו - שבשנת תרס"ב בא בכח החידוש בשלימות בתורת חסידות חב"ד, ולכן רק אז נתגלה שי"ט כסלו הוא ר"ה לדא"ח].

ולכן זכה דורנו "אכשור דרא", ומתגלים כל האוצרות דנגלה בתורה ופנימיות התורה, כולל ובמיוחד - המשך תער"ב: כי מצד סדר השתלשלות שבתורה בחינת נרנ"ח, ישנה הגבלה זו, שחלקי הפשט רמז ודרוש שבתורה יהיו בגילוי וחלק ה"סוד" יהי' בהעלם, ולכן בדורו של רבינו שעדיין לא האיר בגלוי בחי' היחידה - לא זכינו לגילוי ההמשך תער"ב.

אך בדורנו זה שזכינו לחידושו של כ"ק אד"ש בתורת

החסידות, גילוי עצם זמחות התורה, בחי' יחידה - הנה מצד בחי' זו אין חילוק בין חלק הסוד שבתורה לשאר החלקים, וגם הסוד יכול להיות בגילוי, ואדרבה דוקא הגילוי של חלק הסוד שבתורה מאמת את גילוי עצם זמחות התורה. ולכן זכה דורנו ונתגלה בו ההמשך תערי"ב.

הרב שלום יעקב חזן
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
רסיפה ברזיל

טז. בהמשך למ"ש בגליון יד (תעג) אות יו"ד, בהערה 6 שם שחסידיו של הרמ"מ היו גרים ברוסיה הלבנה, יש להוסיף שטעם זה ציוה הרמ"מ לחסידיו שיסעו לכ"ק אדה"ז שגן ברוסיה הלבנה, וכפי שיש ללמוד ממכתביו של הרמ"מ שכתב לחסידיו בשנת תקמ"ב כשרצה לשלול הנסיעה לצדיקים אחרים (לקו"א אגרת ה) וז"ל "שלא ירעישו את העולם במסע ומריבה לנסוע למקומות רחוקים" ובשנה שלאח"ז הוא מפרש דבריו וכותב (לקו"א אגרת ג) "וגם זאת אשר כתבנו בשנה דאשתקד שלא יצא איש ממקומו ובפרט כי חננים ה' ויש להם במדינתם פלא יועץ" [=כ"ק אדה"ז].

ועפ"ז יש לתרץ מה שהקשה העורך (דספר תולדות חב"ד באה"ק) בע' 21 למה לא כתב הרמ"מ במכתבו שיסעו גם לר' שלמה מקרלין ולר' לוי יצחק מברדיטשוב ולר' חיים חייקל מאמדור?, שהרי הם גרו אז בליטא ולא ברוסיה הלבנה (קרלין, פינסק) (מקום מושבו של הרלו"צ בשנים אלו), ואמדור הם בליטא) ורצונו של הרמ"מ ה' שלא יסעו למקומות רחוקים שזה כולל ליטא ווואלין.

ועפ"י מה שנתבאר לעיל שכוונת הרמ"מ במכתבו משנת תקמ"ב הוא לחזק מנהיגותו של כ"ק אדה"ז מובן שלא יוכל הרמ"מ לכתוב שיסעו להאדמו"רים שגרו בליטא, שזהו מה שרצה הרמ"מ לשלול.

אבל מה שצריך ביאור הוא למה מינה הרמ"מ את כ"ק אדה"ז להיות נשיא ליטא שכולל בנוסף למדינת רוסיה הלבנה ששם היו חסידיו של הרמ"מ גם מדינת ליטא ולמה לא מינה אחד מאדמו"רי ליטא להיות נשיא כל מדינת ליטא.

ועוד קשה שבשנת תקל"ו שאז נתמנה לראשונה כ"ק

אדה"ז עדיין היו הר"א מקאליסק והר"ל מפולוצק גרים ברוסיה הלבנה והיו גם מנהלים מרכזים לחנך אברכים בתורת החסידיות (וכדלעיל בהע' 12 שרק בשנה שלאח"ז החליטו גם הם לנסוע לארה"ק) וצ"ב למה לא מינה הרמ"מ גם את הר"א והר"ל להיות מנהיגי החסידים במדינת רוסיה הלבנה.

והביאור בזה יובן ע"פ רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריל"ץ שהובא לעיל (מבטאון חב"ד ולקוטי דיבורים) שהוא משום שהרב המגיד בחר בכ"ק אדה"ז להפיץ תורת החסידות בליטא ורוסיה הלבנה.

*

שם הע' 14 שה"תקנות ליאזנא" נתקנו בין השנים תק"מ-תקמ"ג יש להעיר שהעורך כותב בעמוד 24 שתאריך זה נראה מוקדם יותר מדאי ומסיק שמסתבר יותר לקבוע אותו לבין השנים תקמ"ו-תקנ"ג, שאז כבר נהג נשיאותו ברמה ורבו הנוסעים אליו מכל ערי רוסיה הלבנה וליטא והי' הצורך וההכרח לתקן תקנות אלו.

וכנראה שנעלם ממנו מה שכתב במקורות והערות לאג"ק הנ"ל בהע' 14 שהתאריך תק"מ-תקמ"ג הוא כנראה ע"פ כ"ק אדמו"ר מהוריל"ץ, וכן הוא בלקוטי דיבורים הנ"ל בהע' 14.

והעורך נמשך בזה לשיטתו שרק בין השנים תקמ"ד-תקמ"ו נתמנה כ"ק אדה"ז למנהיג הבלעדי של עדת החסידים, ואז התחילו ריבוי הנוסעים אליו. אבל לפני תקמ"ו לא הי' צורך בתקנות אלו.

אבל ע"פ מ"ש כ"ק אדמו"ר מהוריל"ץ שכבר בתקל"ז נתמנה כ"ק אדה"ז למנהיגם הבלעדי של החסידים מובן שאז כבר התחיל ריבוי הנוסעים עד שבין השנים תק"מ-תקמ"ג שנמנה אז עדת החסידים כשלשים אלף איש הי' צורך לתקן התקנות בכדי להגביל את קהל הנוסעים.

וגם קודם תקנות ליאזנא הי' כמה הגבלות באופן הנסיעה; האברכים שישבו בליאזנא בשנות תקל"ו-תקל"ז הי' אסור להם לבוא לליאזנא על מנת להתעכב שם, כי אם פעם אחת בשנה (ויכוח מינסק, שם ע' 381). בר"ח מנ"א תקל"ח

הודיעו שהאורחים הבאים לליאזנא יכולים להתעכב בה שבת אחת בלבד, ובחודש תשרי רק על מועד אחד (שם ע' 383).

*

בעמוד 21 מביא העורך מהספר בית רבי (סד, ב) שהר"ש מקרלין רצה לקבוע את דירתו בביעשינקוביץ (פלך וויטעבסק) ורצה לקבל על זה את הסכם כ"ק אדה"ז, כ"ק אדה"ז השיב לו שהוא מסכים על זה בג' תנאים והר"ש לא הסכים על תנאי השלישי "שלא יאמר שהצדיק צריך לישא את הצאן" (כוונת כ"ק אדה"ז הי' שהחסידים צריכים לייגע א"ע בתורה ועבודה ולא לסמוך על הצדיק כו').

ובחצאי עיגול מבאר העורך הקשר בין העיירה ביעשינקוביץ לכ"ק אדה"ז עפ"י המסופר בבית רבי (טו, א) שכאשר חזר ממוהליב לרוסיה שהה בביעשינקוביץ כחודש ימים.

ולפלא שלא הביא הסיפור כפי שמסופר בלקוטי דיבורים (חלק א ע' קמא) ובפרט שע"פ המסופר שם מובן למה הוצרך הר"ש לבקש רשות מכ"ק אדה"ז. וז"ל שם "נאך אין דער צייט ווען הרה"צ הרמ"מ איז געווען אין האראדאק פלעגט הר"צ הר"ש קארלינער קומען אין אייניגע שטעט פון וויטעבסקער גובערני ווי ביעשינקאוויץ, טשאשניק, ליעפלי און אין יעדער ארט פלעגט ער פארבריינגען א געוויסע צייט, אויף דער אסיפה פון די תלמידי הרב המגיד. האט מען מדינת ליטא ורוסיה הלבנה (פלכי מאהליב וויטעבסק) איינגעטיילט דעם אלטען רבי'ן. א באזונדער נתינת רשות האט די אסיפה געגעבען להרה"צ הר"ש, אז ער קען קומען אין די דריי שטעט ביעשינקאוויץ, טשאשניק, ליעפלי, כדרכו מאז ומקדם".

וכן מ"ש העורך שמסיפור זו יש להוכיח שבשנת תקמ"ב-תקמ"ד הי' חילוק בין שיטת כ"ק אדה"ז ושיטת הר"ש מקרלין, מבואר הוא עפ"י המסופר בלקוטי דיבורים שתנאי השלישי הי' "ער זאל קובע זיין בני זיינע מקושרים די חובת היגיעה בעבודת השם...". וכ"ק אדמו"ר מהוריליץ מסיים שם שזה באמת ההפרש כללי בין חסידות וואהלין-פולין לחסידות חב"ד.

ומה שכתב העורך שסיפור זה הי' לאחר שגורש הר"ש

מקרלין ע"י המתנגדים בין השנים תקמ"ב-תקמ"ד, לע"ע לא מצאתי שום מקור לזה והי' לו לכתוב שזו השערה משלו, שמאחר ובין השנים תקמ"ב-תקמ"ד גורש מהעיר קרלין והוצרך להתיישב במקום אחר מסתבר שאז הי' הסיפור שהר"ש רצה להתיישב בביעשינקוביץ וכו'.

ועל פי השערה זו אולי יש לפרש שמה שכתב הרמ"מ מוויטעבסק במכתבו משנת תקמ"ד (לקו"א אגרת ד) "ועל דבר אשר העמידו שאלה אם הגבה למעלה איזה איש צדיק עליהם מן המפורסמים לגדולים הצדיקים ולהביאו למדינת רוסיא שיורם הדרך אשר ילכו בה" הכוונה הוא להר"ש מקרלין.

הרב משה מאיר כ"ץ
- ירושלים עיה"ק -

ה י ו ם י ו ם

יז. כג טבת - "באנחות לבד לא נושע - ראה לקמן ח' אדר שני: טובה פעולה אחת מאלף אנחות.

כה טבת - "יצילת מצרים פון חסידות איז בירור ותיקון... אז וועלט אליין איז באמת גוט" - להעיר ממאחז"ל עה"פ אשר ברא אלקים לעשות - לתקן.

כו טבת - גקה"ט לגמרי - ראה ליקוט פי' לתניא ספ"ו.

כז טבת - "אדמו"ר הזקן: אידישער גשמיות איז רוחניות. דער אויבערשטער גיט אידען גשמיות און אידן מאכן רוחניות" - להעיר ממאחז"ל שינוי (בנידו"ד - יש מאין, גשמיות מרוחניות) החוזר לברייתו (מיש לאין, ביטול הגשמיות לרוחניות) אינו שינוי. ועפ"ז יומתק "אידישער גשמיות איז רוחניות" שהרי בתחילתו הוא כבר עומד להיות רוחניות.

ב שבט - "לא ידח ממנו נדח" - ראה מגילת תענית (יום זה) שהיום הוא יו"ט מפני שביום זה מת ינאי המלך שהי' הולך בדרכי הצדוקים כו' וכשמת נצלו כמה חמכי

- כ"ח טבת ה'תשמ"ט -

ישראל.

ח שבט - "אנו עומדים על סף הגאולה .. להתאמץ .
לשמור את כל המנהגים מבלי לותר אף כל שהוא" - חביב
ענין המנהגים במיוחד בעת הזאת - ראה שיחת ליל שמה
תשי"ט קרוב לסיומו (בלתי מוגה).

הרב מיכאל אהרן זעליגז:
- ר"מ במתיבתא

לזכות

החתן התמים **סימן אליהו שיחי**

יעקבסאן

והכלה מרת **יוני יאל שתחי**

ברוק

לרגל בואם בקשרי השידוכין בשעטומ"צ

ביום ג', כ"ו טבת

תהא שנת משיח טובה

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' **בצלאל** וזוגתו מרת **רחל פייגי** ומשפחתם שיחיו

יעקבסאן

הרה"ת ר' **אברהם** וזוגתו מרת **שרה** ומשפחתם שיחיו

ברוק